

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Kyseessä on laaja lakiuudistus esiopetuksesta aikuisten perusopetukseen sisältäen myös valmistavan opetuksen. Tarvitaanko lakimuutos, kun valtioneuvosto asetuksella ja Opetushallitus OPSin perusteilla voidaan nytkin täsmentää arvioinnin ohjeita?

Opetushallitus määrää tavoitteista ja sisällöistä, jotka oppilaan tulee vähintään saavuttaa ja suorittaa hyväksytysti. Opetushallitus määrää tarkemmin lukuvuosiarviointin kriteereistä sekä numeroin ja sanallisen arvioinnin. Kuinka tarkasti tällaisia sisältöjä voidaan oppiainekohtaisesti luetella?

Opetushallitus määrää käyttäytymisen arvioinnin periaatteet. Tähän tarvitaan kaupunkien omat täsmennetyt arviointiohjeet. Tällaiset on tehty jo edellisen OPSin yhteydessä. Mikä muuttuu?

Opetushallitus määrää ”niistä oppiaineista, joita voidaan arvioida yhdessä”. Mitä tällä tarkoitetaan?

Käytännössä lakimuutos määrää Opetushallituksen ohjaamaan koulutuksen järjestäjiä valtakunnallisesti aiempaa tarkemmin arvioinnin kysymyksissä. Millaiset resurssit Opetushallitus saa tähän? Miten käytännöt siirtyvät kouluihin tai koulutetaan opettajille?

Hyvä selvennys oppiaineiden tavoitteiden kuvauksiin olisi se, että ilmaistaan selvästi se, ovatko eri tavoitteet keskenään samanarvoisia vai tuleeeko niitä painottaa eri tavoin arvosanoja annettaessa. Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajien kanta on se, että luku- ja kirjoitustaito kuuluvat vähimmäisosaamiseen kaikissa oppiaineissa.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Tavoite tasa-arvon lisäämisestä ja koulujen välisten arviointierojen vähentämisestä on erinomainen asia. Lisäksi kannatettavaa on se, että ehdotus säilyttäisi arvioinnin monipuolisuuden ja arviointimenetelmien valintaa koskevan paikallisen pedagogisen vapauden. Tulkitsemme tämän vapauden esimerkiksi niin, ettei yhteisiä valtakunnallisia loppukokeita ole tulossa peruskouluun.

Toisaalta SKKO valmistaa 6. ja 9. luokan valtakunnalliset kokeet (S1 ja S2), ja toivoisimme, että opettajilla (tai koulutuksen järjestäjillä) olisi mahdollisuus säännöllisesti, esimerkiksi joka toinen vuosi, tilata kokeet. Valtakunnallisten kokeiden avulla opettaja voi peilata oppilaidensa osaamista valtakunnallisiin tuloksiin sekä kehittää omaa arviointiaan. Valtakunnallisen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen tilaaminen vaatii kuitenkin taloudellista ja ajallista panosta.

Tulevassa esityksessä täytyy linjata kompensatiosta niin, että kompensatioperiaate toteutuu valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Jos edelleen taitoja voi kompensoida, voiko kompensoida hyvillä taidoilla myös vähimmäisosaamiseen vaadittuja sisältöjä? Tuleeko vähimmäisosaamiskriteereistä sellaiset, että ne kaikki on täytettävä, ennen kuin pääsee etenemään vuosiluokalta toiselle, vai luetellaanko ohjeissa keskeiset taidot, jotka ovat etenemisen esteitä? Vähimmäistason kuvauksissa pitää olla tarkkana, ettei niistä tule vuosiluokan tavoitteet. Asia pitää ilmaista selkeästi.

“Pykälän viidennessä momentissa säädettäisiin oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan sekä yli 15-vuotiaan oppilaan oikeudesta tulla kuulluksi silloin, kun oppilaan vuosiluokalle jättämisen perusteena on oppilaan yleinen koulumenestys.” Eikö alle 15-vuotiaasta oppilasta tarvitse kuulla? Parempi olisi mainita “oppilaan kuuleminen” vai mitä tässä kohtaa tarkoittaa “oikeus tulla kuulluksi”?

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

9. vuosiluokalla oppilaille pitää antaa välitodistus, muista ikäluokista päättää koulutuksen järjestäjä. Uudistus voi parantaa oppilaan ja huoltajan tiedonsaantia arvioinnista niissä kouluissa, joissa välitodistusta ei tällä hetkellä anneta.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Osaamistakuun tavoitteet ovat periaatteessa hyvät ja arvostettavat. Asia on iso ja merkittävä. Samoihin tavoitteisiin tähtääviä uudistuksia on aiemminkin tehty säädösteitse. Ainakaan tässä vaiheessa emme huomaa suurta eroa tai täsmennystä edeltäviin ohjeisiin. Varsinaiset uudet avaukset ovat lakiehdotuksessa varsin vähäiset.

Monista pyydetyistä sisällöistä on vaikea lausua mitään varmaa, sillä esityksessä kerrotaan tulossa olevasta uudesta valtioneuvoston asetuksesta, joka säätää lakia tarkemmin, samoin kuten uudet opetussuunnitelman perusteet.

Kohdassa 4.2.1 määritellään, että uudistus tehdään nykyisin resurssein. Onko tämä mahdollista? Mielestämme ei. Esityksessä puhutaan myös paikallisesta opetussuunnitelmatyöstä, joka tarkoittanee opetuksen järjestäjän ja opettajien yhteistyötä lukuvuoden aikana. Tämä ei ole mahdollista ilman lisäresursseja. Paikallinen opetussuunnitelmatyö on pidettävä vähäisenä.

4.2.5 kohdassa todetaan: "Esitys vaikuttaisi myös oppiaineita koskeviin opetussuunnitelman perusteiden osuuksiin, joten sisällöllisesti opetussuunnitelman perusteita tulisi uudistaa varsin laajasti. Opetussuunnitelmien perusteiden ja opetussuunnitelmien laatimiseen varattaisiin kuitenkin riittävä siirtymäaika. [--] Uudet opetussuunnitelmat otettaisiin käyttöön arviolta syksyllä 2028." Mielestämme laajan OPS-uudistuksen aikatauluksi tämä on liian tiukka. Millaista opetussuunnitelmatyötä edellytetään kouluilta? Yhdenvertaisen arvioinnin takaamiseksi valtakunnallisten opetussuunnitelmien tarkkuus on ensisijainen.

§20f ja §20i "tuen päätökset"

Tämän mukaan tuen hallinnolliset päätökset määritellään näissä pykälissä tarkemmin kuin nykyisessä OPSin luvussa 7.4.3. Tämä lisää opetustoimen hallinnon ja koulujen työmäärää, joten siihen tarvitaan lisää resursseja vai ollaanko ottamassa joitakin tehtäviä pois?

Kuuranhalla Leija
Äidinkielen opettajain liitto ry - Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajat ry,
Perusopetusryhmä